17/09/2019

Η Μοναστηριακή Περιουσία της Κρήτης στο επίκεντρο

/ Επικαιρότητα

Με τη Μοναστηριακή περιουσία της Εκκλησίας της Κρήτης ασχολήθηκαν σε μία σημαντική νομική και επιστημονική τους μελέτη ο Αν. **Καθηγητής Νομικής Σχολής Α.Π.Θ κ. Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου,** πολύ γνωστός νομικός στους εκκλησιαστικούς κύκλους, καθώς και ο **Ασκ. Δικηγόρος κ. Ανδρέας Δρανδάκης,** στην οποία περιγράφεται με νομική σαφήνεια το νομικό εκκλησιαστικό καθεστώς που διέπει τις Ιερές Μονές της Μεγαλονήσου**.**

Εν όψει της ανακίνησης του ζητήματος της εκκλησιαστικής περιουσίας, υπογραμμίζεται ότι η μοναστηριακή ακίνητη περιουσία της Μεγαλονήσου είναι σήμερα σε σημαντικό βαθμό κατοχυρωμένη με νόμιμους τίτλους ιδιοκτησίας, οι οποίοι εκδόθηκαν με τη σύμπραξη του Κράτους και μετεγράφησαν νόμιμα στα κατά τόπους υποθηκοφυλακεία. Αυτό ιδίως συνέβη στις περιπτώσεις διαδοχικών αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, με την έκδοση από τις κρατικές επιτροπές διαχωρισμού – που συγκροτήθηκαν από εκπροσώπους του Κράτους και της

Εκκλησίας – ενός μεγάλου αριθμού επίσημων πράξεων διαχωρισμού της απαλλοτριωθείσας περιουσίας, από εκείνην που παρέμεινε στην ιδιοκτησία των Μονών. Η δημοσίευση των πράξεων αυτών διαχωρισμού στα κατά τόπους υποθηκοφυλακεία, ή ακόμη και στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (όπως επέβαλαν οι σχετικές διατάξεις), εξόπλισε την εναπομείνασα μοναστηριακή περιουσία με σύγχρονους τίτλους ιδιοκτησίας, οι οποίοι όχι μόνον είναι περιβεβλημένοι με την αυθεντία της Πολιτείας, αλλά και πληρούν την απαιτούμενη για το κύρος κάθε εμπράγματου δικαιώματος νόμιμη προϋπόθεση της δημοσιότητας.

Περαιτέρω, η ορθή – όπως ιστορικά και νομικά αποδείχθηκε – πλήρης άρνηση της Εκκλησίας της Κρήτης να εφαρμόσει τους σχετικούς με τη μοναστηριακή περιουσία ‘Νόμους Τρίτση’ (Ν. 1700/1987 και 1811/1988), σε συνδυασμό με το διατακτικό της ιδιαίτερα σημαντικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση «Ι. Μονές κατά Ελληνικού Δημοσίου» (9.12.1994), έχουν πλέον διαμορφώσει ένα ιδιαίτερο καθεστώς αυξημένης νομικής προστασίας της κρητικής μοναστηριακής περιουσίας.

Α. Γενικά
1. Οι απαρχές της ακίνητης περιουσίας της Κρητικής Εκκλησίας ανιχνεύονται ήδη κατά τη δεύτερη βυζαντινή περίοδο του νησιού (961-1204). Η περιουσία αυτή παρέμεινε μεγάλη και κατά την τουρκοκρατία (1669-1899). Κατά την ύστερη τουρκοκρατία μαρτυρείται η ίδρυση νέων μονών, ενώ μοναστικά καθιδρύματα ιδρύονται και κατά τους 20ό και 21ό αιώνες, πιο πρόσφατα ακόμη και με τη νομική μορφή των Ησυχαστηρίων.

2. Ο Ν. 4149/1961 αφιερώνει σημαντικό αριθμό διατάξεων στη διοίκηση της μοναστηριακής περιουσίας (ιδίως άρθρα 78-111). Τα ακίνητα κάθε Μονής της Κρήτης, διαχωρίζονται με πράξη του οικείου τοπικού Οργανισμού Διοικήσεως Μοναστηριακής Περιουσίας (ΟΔΜΠ) σε ‘διατηρούμενα’ και ‘εκποιητέα’. Τα πρώτα παραμένουν στην κυριότητα και διαχείριση της Μονής, ενώ η λοιπή μοναστηριακή περιουσία (εκποιητέα) διοικείται από τον Τοπικό ΟΔΜΠ, που λαμβάνει και τις σχετικές περί εκποιήσεως αποφάσεις. Υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με τη Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 453/2010, συνιστούν τίτλο κυριότητας υπέρ του ΟΔΜΠ για την εκποιητέα μοναστηριακή περιουσία οι πράξεις των Τοπικών Συμβουλίων ΟΔΜΠ Κρήτης περί διαχωρισμού της σε διατηρητέα και εκποιητέα, εφόσον, πρώτον, σε αυτές έχουν κατά τρόπο συγκεκριμένο καταγραφεί τα καθ’ έκαστα στοιχεία της ακίνητης περιουσίας της Μονής και διαχωριστεί σε διατηρητέα και εκποιητέα, και, δεύτερο, οι πράξεις αυτές έχουν νόμιμα καταχωριστεί στα οικεία βιβλία μεταγραφών.

3. Σε κάθε νομό της Κρήτης εδρεύει και ένας Τοπικός ΟΔΜΠ, με τη νομική μορφή

του ΝΠΔΔ. Το έργο του συνόλου των ΟΔΜΠ εποπτεύεται από το Κεντρικό Εποπτικό Συμβούλιο (ΚΕΣ), με έδρα στο Ηράκλειο. Διευκρινίζεται ότι οι ΟΔΜΠ διαδέχτηκαν τα παλαιότερα τοπικά 'Μοναστηριακά Ταμεία', που είχαν ιδρυθεί με το Π.Δ. της 8/8.7.1930, «Περί διοικήσεως και διαχειρίσεως της εν Κρήτη Μοναστηριακής Περιουσίας». Περαιτέρω, με τη θέσπιση του Ν. 4149/1961 τα Μοναστηριακά Ταμεία καταργήθηκαν και ολόκληρη η κινητή και ακίνητη περιουσία αυτών περιήλθαν στους οικείους ΟΔΜΠ.

4. Επισημαίνεται ότι κατά το άρθ. 19 § 3 Ν. 4301/2014 (που συμπλήρωσε το άρθ. 131 Ν. 4149/1961), οι σημαντικές διατάξεις των άρθρων 4 και 23 του Α.Ν. 1539/1938, «Περί προστασίας των Δημοσίων Κτημάτων», έχουν ανάλογη εφαρμογή και επί των κτημάτων που ανήκουν στα ΝΠΔΔ της Εκκλησίας της Κρήτης (Αρχιεπισκοπή, Μητροπόλεις, Μονές, Ενοριακούς Ναούς).
Β. Τίτλοι ιδιοκτησίας της μοναστηριακής περιουσίας
Ι. Χρησικτησία κατά τον Κρητικό Αστικό Κώδικα (1904)
Στις 23.7.1904 τέθηκε σε ισχύ ο Κρητικός Αστικός Κώδικας (ΚρητΑΚ), ο οποίος διατηρήθηκε σε ισχύ μέχρι την εισαγωγή του ισχύοντος Αστικού Κώδικα (23.2.1946). Σύμφωνα με πάγια νομολογία, τόσο η τακτική, όσο και η έκτακτη χρησικτησία κατά τους ορισμούς του ΚρητΑΚ, συνιστούν τίτλο ιδιοκτησίας υπέρ των Κρητικών Μονών.
ΙΙ. Ταμεία Εφέδρων Πολεμιστών Κρήτης (Ν. 3345/1925)

1. Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου κορυφαίο πολιτικό και οικονομικό ζήτημα αποτέλεσε στη χώρα μας η διανομή μοναστηριακής περιουσίας προς όφελος εκατοντάδων χιλιάδων οικογενειών ακτημόνων, καλλιεργητών και προσφύγων. Στο εν λόγω πρόγραμμα αγροτικής και εποικιστικής μεταρρύθμισης οι Μονές της Κρήτης πρωτοστάτησαν προσφέροντας μεγάλες εκτάσεις τους, μέσω του θεσμού της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

2. Η πρώτη τέτοια προσπάθεια υλοποιήθηκε με τον ιδιαίτερα σημαντικό Ν. 3345/1925, «περί Ταμείων Εφέδρων Πολεμιστών Κρήτης», που προέβλεπε την απαλλοτρίωση των 3/5 'εξ αδιανεμήτου' (ήτοι, κατά αναγκαστική συγκυριότητα) της έγγειας αγροτικής ιδιοκτησίας των κρητικών μονών και την περαιτέρω άμεση μεταβίβαση των εν λόγω ποσοστών στα Ταμεία Εφέδρων Πολεμιστών, που ιδρύθηκαν σε κάθε νομό της Κρήτης (γνωστότερα έκτοτε ως 'Εφεδρικά Ταμεία'). Σκοπός των Εφεδρικών Ταμείων ήταν η οικονομική ενίσχυση των εφέδρων πολεμιστών του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και γενικότερα των απορφανισμένων οικογενειών τους, με παραχώρηση των απαλλοτριωθέντων μοναστηριακών εκτάσεων. Τα Εφεδρικά Ταμεία διαλύθηκαν αργότερα, με το Ν. 3679/1957. Λίγο μετά, με το άρθ. 1 Β.Δ. της 27.11.1957, το Δημόσιο κατέστη αυτοδικαίως

διάδοχος της περιουσίας τους, αποκτώντας επί αυτής πλήρη εμπράγματα δικαιώματα.

3. Η εφαρμογή του Ν. 3345/1925 είχε ως συνέπεια την σε βάθος χρόνου (1925-1957) περιέλευση ενός μεγάλου μέρους της κρητικής μοναστηριακής περιουσίας στο Κράτος. Ωστόσο, το γεγονός του νομοθετικού διαχωρισμού της μοναστηριακής έγγειας ιδιοκτησίας, με τη ρητή, πολιτειακή αναγνώριση ότι το απομένον ποσοστό των 2/5 από το σύνολο της αρχικής περιουσίας θα ανήκε εφεξής στις κρητικές μονές, δημιούργησε, όπως είναι εύλογο, υπέρ αυτών ως νόμιμους τίτλους ιδιοκτησίας επί της καταλειπόμενης αγροτικής ιδιοκτησίας, αυτές τις ίδιες διοικητικές πράξεις διαχωρισμού, οι οποίες εκδόθηκαν σε εκτέλεση του Ν. 3345/1925. Τούτο ίσχυε ακόμη και αν μέχρι την έκδοση του Ν. 3345/1925 οι μονές δεν διέθεταν – ακριβέστερα: δεν διέσωζαν ή δεν μπορούσαν για διάφορους λόγους να εμφανίσουν – παλαιότερους τίτλους επί της απαλλοτριωθείσας περιουσίας.

Με άλλη διατύπωση, η απομένουσα μοναστηριακή περιουσία ήταν πλέον εξοπλισμένη με δημόσιου κύρους τίτλους ιδιοκτησίας – ήτοι, τις πιο πάνω κρατικές πράξεις διαχωρισμού – οι οποίες έφεραν την αυθεντία του πολιτειακού νομοθέτη, αν και μέχρι την έκδοση των ίδιων πράξεων μέρος της εκτεταμένης μοναστηριακής περιουσίας χαρακτηριζόταν από μία νομική αβεβαιότητα αναφορικά με το ιδιοκτησιακό της καθεστώς.
III. Σύμβαση μεταξύ Δημοσίου και Εκκλησίας της Κρήτης, περί εξαγοράς μοναστηριακών κτημάτων για την αποκατάσταση ακτημόνων καλλιεργητών (Β.Δ. της

4/16.10.1952)
1. Ανάλογα πρέπει να θεωρούνται τα νομικά αποτελέσματα της δεύτερης μεγάλης απαλλοτριώσεως της μοναστηριακής περιουσίας της Μεγαλονήσου, που υλοποιήθηκε στις 2.10.1952, όταν το Δημόσιο προχώρησε στη σύναψη Συμβάσεως με την Εκκλησία της Κρήτης. Η Σύμβαση κυρώθηκε με το Β.Δ. της 4/16.10.1952 και προέβλεπε:
α) Την εξαγορά από το κράτος ποσοστού 40% από όση μοναστηριακή περιουσία είχε απομείνει, μετά την προηγηθείσα υπέρ των Εφεδρικών Ταμείων.
β) Τη σύσταση σε κάθε νομό της Κρήτης ειδικής τριμελούς επιτροπής με αρμοδιότητα τον διαχωρισμό της ανωτέρω περιουσίας, στη σύνθεση της οποίας θα συμμετείχε ένας Πρόεδρος Πρωτοδικών, ο επιχώριος Αρχιερέας και ένας Διευθυντής του Υπουργείου Γεωργίας.
γ) Την μεταγραφή στα οικεία βιβλία μεταγραφών των αποφάσεων διαχωρισμού, οι οποίες εκδίδονταν από τις ανωτέρω επιτροπές, γεγονός που προσέδιδε στις

πράξεις αυτές δημοσιότητα και, άρα, αυξημένη εμπράγματη αξιοπιστία (άρθρο 6).

2. Ως προς τις έννομες συνέπειες της εν λόγω Συμβάσεως χωρεί – για την ταυτότητα του νομικού λόγου – ανάλογη εφαρμογή του άρθ. 51 § 7 Ν. 4301/2014, κατά την οποία τα διαχωριστικά διατάγματα και οι Πίνακες Α΄-Ε΄ της Συμβάσεως της 18.9.1952 μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας της Ελλάδος, «συνιστούν νόμιμους τίτλους ιδιοκτησίας και αποτελούν πλήρη απόδειξη των εμπραγμάτων δικαιωμάτων των Ιερών Μονών και του Δημοσίου έναντι παντός τρίτου, χωρίς να απαιτείται μεταγραφή τους στα οικεία βιβλία μεταγραφών ή καταχώριση στα κτηματολογικά βιβλία».
Εν προκειμένω, αντί Διαταγμάτων, ο νόμος προέβλεψε την έκδοση από τις πιο πάνω τριμελείς Επιτροπές ειδικών αποφάσεων διαχωρισμού, των οποίων ορίσθηκε μάλιστα και η μεταγραφή στα τοπικά υποθηκοφυλακεία. Έτσι, η ανάγκη δημοσιότητας των ανωτέρω πράξεων διαχωρισμού της μοναστηριακής περιουσίας της Κρήτης, καλύφθηκε πλήρως με την εφαρμογή της προβλέψεως του προαναφερθέντος άρθ. 6 του Β.Δ. της 4/16.10.1952.
IV. Οι Ν. 1700/1987 και 1811/1988 και η ΕΔΔΑ Ι. Μονές κατά Ελλάδος (9.12.1994)

1. Το τρίτο ευρύτερο εγχείρημα κρατικοποιήσεως της υπόλοιπης μοναστηριακής περιουσίας της Κρήτης, μεθοδεύτηκε με τους Ν. 1700/1987 και 1811/1988. Ωστόσο, η απόπειρα αυτή συνάντησε την κάθετη άρνηση της διοικούσας Ιεραρχίας της Κρητικής Εκκλησίας, που απέρριψε κάθε σχετική συζήτηση. Κατ’ αποτέλεσμα, ουδεμία μονή της Κρήτης περιελήφθη στον Πίνακα των 149 μονών, ο οποίος προσαρτήθηκε στην κυρωθείσα με το Ν. 1811/1988 Σύμβαση Παραχώρησης της μοναστηριακής περιουσίας. Άρα, οι Ν. 1700/1987 και 1811/1988 δεν έχουν εφαρμογή επί των Μονών της Κρήτης, οι δε τοπικοί ΟΔΜΠ συνεχίζουν να λειτουργούν πλήρως.

2. Το δεδικασμένο της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί της πολύκροτης υποθέσεως «Ι. Μονές κατά Ελληνικού Δημοσίου», που αφορούσε την μη εφαρμογή των Ν. 1700/1987 και 1811/1988 σε Μονές της Εκκλησίας της Ελλάδος, εφόσον δεν προσχώρησαν στην προαναφερθείσα Σύμβαση, ασκεί σαφώς έννομη επιρροή και στο καθεστώς της περιουσίας των μονών της Κρήτης.
V. Η κληρονομική διαδοχή της ατομικής περιουσίας των μοναχών
1. Η κουρά

Προϋπόθεση για την επέλευση των περιουσιακών συνεπειών της μοναχικής ιδιότητας, είναι η έγκυρη απόκτησή της (άρθ. 112-122 Ν. 4149/1961). Η μοναχική ιδιότητα στην Εκκλησία της Κρήτης αποκτάται εφόσον ο υποψήφιος έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, έχοντας υποβάλει σχετική αίτηση στον

ηγούμενο μίας μονής. Η αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή από το ηγουμενοσυμβούλιο της μονής και τον Τοπικό Ο.Δ.Μ.Π.
Κατόπιν ο υποψήφιος εισέρχεται σε ένα στάδιο τριετούς δοκιμασίας και εγγράφεται στο ‘Δοκιμολόγιο’ της μονής, ένα βιβλίο όπου εγγράφονται οι δόκιμοι. Σκοπός της δοκιμασίας είναι η διαπίστωση της καταλληλότητας του υποψηφίου να ενταχθεί στο σώμα των μοναχών. Μετά την επιτυχή δοκιμασία του υποψηφίου μοναχού απαιτείται οριστική απόφαση του έως τότε δόκιμου και έγκρισή της από τον οικείο μητροπολίτη (άρθ. 113 § 1 Ν. 4149/1961). Να επισημανθεί ότι η εγγραφή στο μοναχολόγιο της οικείας μονής έχει αποδεικτικό μονάχα χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι δεν συνιστά αναγκαίο όρο κτήσης της μοναχικής ιδιότητας.

2. Περιουσιακές συνέπειες απόκτησης της μοναχικής ιδιότητας
2.1. Η μέχρι την κουρά περιουσία του μοναχού
Σε αντίθεση προς ό,τι ισχύει στην Εκκλησίας της Ελλάδος, στην Κρήτη με την κουρά δεν επέρχεται αυτοδίκαιη μεταβίβαση της περιουσίας του νέου μοναχού στην οικεία μονή.

Συγκεκριμένα, κατά το άρθ. 113 Ν. 4149/1961 ο μοναχός μπορεί να δωρίσει, ενώπιον συμβολαιογράφου, στη μονή την έως την κουρά περιουσία του, την οποία και η μονή μπορεί να αποδεχθεί εκπροσωπούμενη νομίμως. Το συμβολαιογραφικό δωρητήριο έγγραφο υπόκειται σε μεταγραφή στο υποθηκοφυλακείο ή καταχώρηση στα οικεία κτηματολογικά φύλλα. Μετά την έγκριση της κουράς, αλλά πριν από τη συντέλεσή της, υποδεικνύονται στον ενδιαφερόμενο οι σχετικές με το περιουσιακό καθεστώς του μοναχού διατάξεις που διέπουν την Εκκλησία της Κρήτης. Ο μοναχός προβαίνει σε μία δήλωση της περιουσίας την οποία πρόκειται να δωρίσει στη μονή και με βάση τη δήλωση αυτή η προς δωρεά περιουσία καταχωρίζεται στο κτηματολόγιο της μονής.

Οι προγενέστερες της κουράς διαθήκες που συνέταξε ο μοναχός, δεν θίγονται από την κουρά και την απόκτηση της μοναχικής ιδιότητας. Σύμφωνα με το άρθ. 123 Ν. 4149/1961 ο μοναχός υποχρεούται να γνωστοποιήσει την ύπαρξη της διαθήκης στο ηγουμενοσυμβούλιο κατά την ημέρα της κουράς. Η γνωστοποίηση αυτή καταχωρίζεται στην πράξη της κουράς, για να είναι βέβαιο ότι ο μοναχός συνέταξε τη διαθήκη όσο ήταν λαϊκός.
2.2. Η μετά την κουρά περιουσία του μοναχού
Το άρθ. 124 § 1 Ν. 4149/1961 διακρίνει την περιουσία του μοναχού που αποκτά μετά την κουρά, σε αυτήν που αποκτά από την προσωπική του εργασία, και σε αυτήν που αποκτά με άλλους τρόπους (π.χ. μία κληρονομία ή δωρεά).

Η περιουσία που αποκτάται από προσωπική εργασία ανήκει κατά ψιλή κυριότητα στη μονή, ενώ ο ίδιος διατηρεί την επικαρπία της (ήτοι εξουσία χρήσης και

κάρπωσης). Όσον αφορά δε στην με άλλους τρόπους αποκτηθείσα από το μοναχό περιουσία, το ίδιο άρθρο ορίζει ότι ο μοναχός και η μονή είναι εξ αδιαιρέτου συγκύριοι κατά 2/3 και 1/3 αντίστοιχα.

Αμφισβήτηση υπάρχει ως προς την ανάγκη αναφοράς της απόκτησης από τη μονή των εμπραγμάτων αυτών δικαιωμάτων στο συμβολαιογραφικό έγγραφο μεταξύ του μοναχού και του δικαιοπαρόχου του, όταν η ψιλή κυριότητα ή η συγκυριότητα της μονής είναι πάνω σε ακίνητο. Κατά την Ολομέλεια του Αρείου Πάγου 15/2017, για την κτήση από τη μονή είτε της ψιλής κυριότητας, είτε της πλήρους κυριότητας, κατά περίπτωση δε χρειάζεται να περιληφθεί σε συμβολαιογραφικό έγγραφο το εμπράγματο δικαίωμα που αποκτά η μονή επί του μεταβιβαζόμενου στο μοναχό πράγματος, καθώς αρκεί η αναφορά στη μοναχική ιδιότητα.
Όμως η ανάγκη της δημοσιότητας των συναλλαγών αλλά και αμιγώς πρακτικοί λόγοι, επιβάλλουν αυτά να αποτυπωθούν στο συμβολαιογραφικό έγγραφο, προκειμένου να μπορεί να διαγνώσει κάθε τρίτος το ακριβές περιουσιακό καθεστώς του πράγματος. Οτιδήποτε λιγότερο, θα αντέβαινε στην αρχή της δημοσιότητας του εμπραγμάτου δικαίου, καθώς το μεταγεγραμμένο στο υποθηκοφυλακείο ή το καταχωρισμένο στα κτηματολογικά φύλλα συμβόλαιο, δε θα περιείχε καμία αναφορά στο εμπράγματο δικαίωμα (π.χ. στην ψιλή κυριότητα) το οποίο αποκτά αυτοδικαίως η μονή, από και δια της απόκτησης από το μοναχό του ακινήτου. Τούτο θα είχε ως αποτέλεσμα τα βιβλία μεταγραφών και τα κτηματολογικά φύλλα, να μην εξυπηρετούν το νόμιμο σκοπό τους, που ως γνωστόν είναι η τυπική δημοσιότητα των εμπραγμάτων δικαιωμάτων.

Για το λόγο αυτό, ορθότερη φαίνεται μία δεύτερη άποψη σύμφωνα με την οποία πρέπει στο σώμα του συμβολαίου να σημειωθεί το ιστορικό -έστω και περιληπτικά- από το οποίο να προκύπτει τι αποκτά ο μοναχός και τι η μονή και μάλιστα να σημειωθεί ρητά το εμπράγματο δικαίωμα που αποκτά καθένας.
2.3. Η περιουσία του μοναχού μετά το θάνατό του
Ενδέχεται, ο μοναχός να αποβιώσει χωρίς να έχει διαθέσει εν ζωή ή αιτία θανάτου την περιουσία που του ανήκει. Η περιουσία αυτή είναι η μέχρι την κουρά περιουσία, την οποία δεν δώρισε, και η μετά την κουρά περιουσία, που του ανήκει κατ’ άρθ. 124 του Ν. 4149/1961 (βλ. ανωτέρω).

Σύμφωνα με το άρθ. 124 § 2 Ν. 4149/1961, εάν ο μοναχός πεθάνει χωρίς να έχει διαθέσει εν ζωή ή αιτία θανάτου τα περιουσιακά στοιχεία που κατά το θάνατο τού ανήκουν, αυτά κληρονομούνται από τη μονή, αφού αφαιρεθεί πρώτα η νόμιμη μοίρα, ήτοι η κληρονομική μερίδα που προβλέπεται στην αναγκαστική κληρονομική διαδοχή (α. 1825 επ. ΑΚ) των τυχόν τέκνων από γάμο. Ο νόμος στο σημείο αυτό προβαίνει σε μία ιδιαίτερα στενή διατύπωση, καθώς είναι γνωστό ότι

μεριδούχοι κατά τον Αστικό Κώδικα είναι και ο επιζών σύζυγος, οι γονείς και οι εν γένει κατιόντες του κληρονομουμένου (δηλαδή όχι μόνο τα τέκνα, αλλά και τυχόν εγγόνια).
Για το/τη σύζυγο δε χρειάζεται να γίνει λόγος, καθώς σίγουρα κατά το θάνατο του μοναχού αποκλείεται να είναι ακόμα σύζυγοι, έχοντας μεσολαβήσει λύση του γάμου με την έκδοση διαζυγίου. Για τους γονείς είναι ορθό να θεωρηθεί ότι ο νομοθέτης του ν. 4149/1961 δεν θέλησε να τους δώσει κληρονομικό δικαίωμα, αφού δεν τους αναφέρει καν.

Ορθότερη φαίνεται ότι είναι η διασταλτική ερμηνεία της διάταξης, ώστε αφενός μεν να περιληφθούν όλοι οι κατιόντες στην έννοια του τέκνου, αφετέρου να μην απαιτείται απαραίτητα γάμος για να θεωρηθούν μεριδούχοι κατά το άρθ. 124 § 2, εφόσον σήμερα ο νόμος γνωρίζει εκτός από το θρησκευτικό γάμο (και τον απολύτως ισοδύναμο πολιτικό), και το σύμφωνο συμβίωσης κατά το Ν. 4356/2015. Ακόμη, δεν φαίνεται να υπάρχει κανένας απολύτως λόγος διαφοροποίησης της ρύθμισης του άρθ. 124 § 2 προκειμένου για κατιόντες με τους οποίους η νομική συγγένεια δεν έχει ιδρυθεί δια γάμου, αλλά διά (εκούσιας ή δικαστικής) αναγνώρισης τέκνου.
Πάντως, εάν τελικά καλείται ως κληρονόμος η μονή, αυτή οφείλει να αποδεχθεί την κληρονομία, που σε κάθε περίπτωση συνοδεύεται με το εκ του νόμου ευεργέτημα της απογραφής. Πάντως, η μονή δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση μεταγραφής της πράξης αποδοχής προκειμένου για ακίνητα (1195 ΑΚ: η αποδοχή περιλαμβάνεται σε συμβολαιογραφικό έγγραφο που θα μεταγραφεί, μπορεί όμως να μεταγραφεί και τυχόν εκδοθέν κληρονομητήριο). Ως προς την επικαρπία αυτή αποσβήνεται με το θάνατο του μοναχού και δεν υπάρχει πρακτικά περίπτωση να ήταν στο παρόν πλαίσιο κληρονομητή.

2.4. Η περιουσία του μοναχού σε περίπτωση εγκατάλειψης της μονής
Όλα τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στο μοναχό, κατά τα ανωτέρω, περιέρχονται στη μονή εγκαταβιώσεώς του, αν αυτός την εγκαταλείψει και, παρά την πρόσκληση που του απευθύνει ο ηγούμενος, δεν επιστρέψει. Μόνον σε περίπτωση που αποχωρήσει για λόγο που προβλέπεται από τους ιερούς κανόνες, λαμβάνει την κινητή περιουσία την οποία απέκτησε μετά την κουρά, ενώ ό,τι δώρισε κατά την κουρά, παραμένει στη μονή (άρθ. 125 Ν. 4149/1961).
Μάλλον δεν υπάρχει κάποιος προφανής λόγος για τον οποίο το εδ. β΄ επιβάλλει ο μοναχός να λαμβάνει μόνο την κινητή περιουσία που απέκτησε μετά την κουρά, αφήνοντας την ακίνητη στη μονή. Ανεξάρτητα απ’ αυτά, ορθότερο είναι να θεωρηθεί ότι, σε κάθε περίπτωση, η δωρεά του μοναχού κατά την κουρά μπορεί να ανακληθεί για τους γνωστούς από το αστικό δίκαιο λόγους (ιδίως, την αχαριστία).